חומר בעבדים שאינו מיפר נדרי עבדו. שלף בנזירות מומה[1] ומתרלה שוב לא יכול להתיר כי אם בהתרת חכם דוקא: **הפר** לעבדו יצא לחירות. שנשתחרר ואח"כ[2] משליט היפר לאו דוקא אלא כלומר מיתה: עבר[3] מכנגד פניו שברח: רמ"א לא ישתה ור' יוסי אומר ישתה. בגמ' מפרש טעמייהו: **למה** רבו כופהו לנזירות אבל לא לנדרים ולערכין. כופהו שמוחה על נזירות[4]: **לאסור** איסר. בנדרים כתיב ומיהו בפ"ק דנדרים (דף ג.) מקשינן נזירות לנדרים: **גבי** נדרים דבי מיתסר בהאי לא מיתסר באחריני לא מצי כפי ליה. דסברא הוא להעמיד מיעוטא דמי שנפשו קנויה לו דמיתסר בכולהו ומתוך כך מיכחש ואין מ"כל כך[6] כדי לעשות מלאכה ודין הוא שיאמר לנו הכתוב שיעבוד עליו מי שנפשו קנויה לו: **גבי** נדרים נמי מי לא עסקינן דאי לא אכיל חליש ליביה. ואפילו הכי קאמר אבל לא לנדרים. ואכתי מאי שנא: כגון שהיה חרצן מונח לפניו. שאין טוב לאכילה: **וגבי** נדרים נמי מי לא עסקינן[7] שפעמים יחזק לבו גם באכילת חרצן אי נמי מי לא עסקינן שלף בשאר[8] דברים טובים שמחזיקין אותו: **יצא** להרע לאחרים שאין הרשות בידו. ולכך לנדרים אפי' בלא מחאת הרב לא חל הנדר כלל דהיינו הרעת אחרים שמכחיש כחו ואינו מזק למלאכה דילפינן נדרים משבועות דכתיב בהן להרע או להיטיב אבל נזירות אין להקישן לנדרים ופירש ה"ר יצחק משום דאמר בפ"ק (לעיל דף ג.) דנזירות חל ואפי' על דבר שאין הרשות בידו כגון דאמר שבועה שאשתה ואחר ואמר הריני נזיר כדדרשינן לאסור יין מלוה כיון הרשות אלמא הנזירות חל על דבר שאין הרשות בידו ולכך יחול נמי נזירות העבד כל זמן שלא יאמה האדון אבל ולאי אם מיחה לענין זה נדרוש לאסור איסר על נפשו מי שנפשו קנויה לו שתועיל מחאת הרב ואם אינו ענין לנדרים שהרי אינו צריך למחות תנהו ענין לנזירות והא דקאמר אבל לא לערכין לא הוי דומיא דאבל לא לנדרים אלא שלא תועיל מחאת הרב לערכין כלל כי הוא [מה] מפקיד אם אמר העבד ערכי עלי ולכשישתחרר אז יתנו לו מתנה על מנת שאין לרבו רשות בו ישלם להקדש: **לימא** דשמואל קמיפלגי. דהשתא קס"ד כיון שהעבד ברח מכנגד פניו מסתמא נתייאש הימנו האדון והיינו הפקר: ר"מ אית ליה דשמואל. דאמר אינו צריך גט שיתחרור ולכך לא יתסר שעתה אינו ברשות רבו ולא תועיל לו עוד מחאתו: ור' יוסי לית ליה דשמואל. וכיון דלא יצא לחירות תועיל לו מחאתו: דכ"ע אית להו דשמואל דמפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שיתחרור והאי עבד שברח מכנגד פניו לא מייני בשנתייאש ולא חשבינן ליה הפקר ר"מ סבר לא יאמר סבר דאין האדון מקפיד אם יצטער ויתכחש כשאינו אצלו כי היכי דיהוי ליה צער ונהדר לגביה שע"י כן יאוב אצלו כדי לשתות ביין ור' יוסי סבר יאמר קסבר אין נוח לו לרבו שימנע מן היין דליכחוש חליה ולא יהיה כל כך בעל כח ורלוי למלאכה כשיאוב אצלו:

מתני' חומר בעבדים מבנשים [א]שהוא מפר נדרי אשתו [ב]ואינו מפר נדרי עבדו הפר לאשתו [ג]הפר עולמית הפר לעבדו [ד]יצא לחירות ומשלים נזירותו: **גמ'** ת"ר [ה]למה רבו כופו לנזירות אבל לא לנדרים [ו]ולערכין מאי שנא גבי נזיר [ז]דאמר רחמנא [ח]לאסור איסר על נפשו במי שנפשו קנויה לו יצא עבד שאין נפשו קנויה לו אי הכי אפילו גבי נדרים נמי אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון שהיה אשכול של ענבים מונח לפניו גבי נדרים דכי מיתסר בהאי לא מיתסר באחריני לא מצי כפי ליה גבי נזירות דכי מיתסר בהאי איתסר בכולהו מצי כפי ליה וגבי נדרים מי לא עסקינן דליכא אלא האי אשכול דאי לא אכיל ליה חליש אלא אמר [ט] רבא כגון שהיה חרצן מונח לפניו גבי נדרים בהאי הוא דמיתסר לא מצי כפי ליה גבי נזיר דאיתסר נמי באחריני מצי כפי ליה וגבי נדרים מי לא עסקינן דליכא אלא האי חרצן דאי לא אכיל ליה חליש אלא אמר [כ] אביי [ה]למה רבו צריך לכפותו לנזירות ואין צריך לכפותו לנדרים ואינו צריך לכפותו לשבועה מ"ט דאמר קרא [ב]להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא להרע לאחרים שאין הרשות בידו: **מתני'** עבר מכנגד פניו ר"מ אומר [ו]לא ישתה ורבי יוסי אומר ישתה: **גמ'** לימא בדשמואל קמיפלגי [ז]דאמר שמואל [ח]המפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ גט שיחרור ר"מ אית ליה דשמואל רבי יוסי לית ליה דשמואל לא דכולי עלמא אית להו דשמואל אלא מאן דאמר ישתה סבר סוף סוף מיהדר הדר ואתי גביה לישתי חמרא כי היכי דלא ליכחוש ולמאן דאמר לא ישתה סבר [ט]ליהוי ליה צערא כי היכי דליהדר גביה:

מתני'

מתני' חומר בעבדים מבנשים [א]שהוא מפר נדרי אשתו [ב]ואינו מפר נדרי עבדו הפר לאשתו [ג]הפר עולמית הפר לעבדו [ד]יצא לחירות ומשלים נזירותו: **גמ'** ת"ר [ה]למה רבו כופו לנזירות אבל לא לנדרים [ו]ולערכין מאי שנא גבי נזיר [ז]דאמר רחמנא [ח]לאסור איסר על נפשו במי שנפשו קנויה לו יצא עבד שאין נפשו קנויה לו אי הכי אפילו גבי נדרים נמי אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון שהיה אשכול של ענבים מונח לפניו גבי נדרים דכי מיתסר בהאי לא מיתסר באחריני לא מצי כפי ליה גבי נזירות דכי מיתסר בהאי איתסר בכולהו מצי כפי ליה וגבי נדרים מי לא עסקינן דליכא אלא האי אשכול דאי לא אכיל ליה חליש אלא אמר [ט] רבא כגון שהיה חרצן מונח לפניו גבי נדרים בהאי הוא דמיתסר לא מצי כפי ליה גבי נזיר דאיתסר נמי באחריני מצי כפי ליה וגבי נדרים מי לא עסקינן דליכא אלא האי חרצן דאי לא אכיל ליה חליש אלא אמר [כ] אביי [ה]למה רבו צריך לכפותו לנזירות ואין צריך לכפותו לנדרים ואינו צריך לכפותו לשבועה מ"ט דאמר קרא [ב]להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות יצא להרע לאחרים שאין הרשות בידו: **מתני'** עבר מכנגד פניו ר"מ אומר [ו]לא ישתה ורבי יוסי אומר ישתה: **גמ'** לימא בדשמואל קמיפלגי [ז]דאמר שמואל [ח]המפקיר עבדו יצא לחירות וא"צ גט שיחרור ר"מ אית ליה דשמואל רבי יוסי לית ליה דשמואל לא דכולי עלמא אית להו דשמואל אלא מאן דאמר ישתה סבר סוף סוף מיהדר הדר ואתי גביה לישתי חמרא כי היכי דלא ליכחוש ולמאן דאמר לא ישתה סבר [ט]ליהוי ליה צערא כי היכי דליהדר גביה:

מתני'

[ט]אלא הכא כיון דלא הפקירו אלא שברח מאליו לא יצא לחירות כלל וברשות רביה קאי. והכא בהא קמיפלגי דלמאן דאמר ישתה קסבר כיון דמהדר הדר לרביה ליתי חמרא בכל היכא דאיתיה כי היכי דלא ליכחוש ולא ליהוי פסידא לרביה: **ולמאן דאמר לא ישתה קסבר.** אע"ג דלאו כמפקיר עבדו דמי אפילו הכי לא ישתה משום דקנסינן ליה לעבדיה דליהוי ליה לערא דליהדר גבי דרביה דאי לא נתייאש ממנו עדיין ומ"ד ישתה משום דמצפה האדון למיתתי חמרא והלכך אמרינן ליה דלא ליתי כל זמן שהוא בורח מפני רבו בשביל שהוא תוקע רבו ולדברי הכל בתר תקנתיה אזלינן:

מתני'

[1] א מיי' פי"ח מהלכות נדרים הלכה מ סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף ב וסעיף לז [ובהגה"ס בפסקיו נדרים פ"י סימן יז]:

טו ב מיי' פי"ב מהלכות מזירות הלכה יח יט:

טז ג מיי' פי"ב מהלכות נדרים הלכה ב סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סימן רלד סעיף נה:

יז ד מיי' פי"ב מהלכות מזירות הל' יח טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף עב:

יח ה מיי' שם הלכה ח יח ופי"ב מהלכות שבועות הלכה ו:

יט ו מיי' פי"ב מהלכות מזירות הלכה יט וע"ש בכ"מ:

כ ז מיי' פי"ח מהלכות עבדים הלכה יג סמג לאוין קמ טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף סד:

כא ח מיי' פי"ב מהלכות מזירות הלכה יט:

הגהות התוספות

1. ל"ל אם מיתה. 2. ל"ל אח"כ. 3. דיבור זה שייך למתני' לקמן. 4. ל"ל מזירותו. 5. ל"ל לנזירות דמיתסר. 6. ל"ל כל כך בעל כח. 7. ל"ל מי לא עסקינן כו'. פירוש שפעמים כו'. 8. ל"ל שנדר אף משאר.

פי' הרא"ש

אבל לא לערכין ולא לנדרים שמעריך ונודר בעל כרחו של אדון. אי הכי נדרים נמי דעיקר קרא בנדרים כתיב גבי נדרים דכי מתסר (בה א') [בהאי] לא מתסר באחרים לא מצי כייף ליה דאין האדון מקפיד על זה ונפשו קנויה לו לנדר זה אבל נזיר דכי מיתסר בהאי מיתסר בכולהו כדתנן לעיל פרק הריני נזיר מן הגרוגרות מזגו לו את הכוס ואמר הריני נזיר ה"ז נזיר מצי כייף ליה דאין נפשו קנויה לו לנדר זה דאין האדון רוצה שיחליש כחו ולא יוכל לעשות מלאכה: ואי לא אכיל ליה חליש. ואפילו [הכי] אמר אינו כופהו: כגון שהיה חרצן מונח לפניו וס"ד ט) דבמנועה אכילת החרצן לא כחיש חליה ואפ"ה פריך ליה זמנין דליכא אלא האי חרצן וכחיש חליה אי לא אכיל ליה: אלא אמר אביי הכי קתני למה רבו [צריך] (יכול) לכופו לנזיר ואין [צריך] (יכול) לכופו לנדרים דאמר קרא גבי שבועת ביטוי יצא להרע לאחרים שאין הרשות בידו שאם נשבע שיכה את פלוני אין השבועה חלה נדרים איתקש לשבועה דכתיב או השבע שבועה לאסור אסר הלכך בנדרים אין צריך לכופו דלא חל הנדר כלל שהנדר רע לאדונו שמכחיש את כחו יאינו ראוי למלאכה וקרא דלאסור אסר על נפשו

הגהות הרב"ח

(א) גמ' אלא אמר אביי כגון שהיה חרצן: (ב) שם אלא אמר רבא למה רבו: (ג) רש"י ד"ה גבי נזירות כי מיתסר בהאי חרצן מיתסר נמי באחריני כל"ל: (ד) ד"ה אלא אמר רבא הכי קתני וכו' דעדך אין לו:

מוסף רש"י

למה רבו כופו לנזירות. כופה את עבדו שלא יהיה נזיר, ואם נדר נמיר אמר כן כופהו לשתות יין כשילקה לעולם, ואפילו אחר כמה ימים שמעם, ואינו כופה אשתו, שלא תהיה כרגנן דלמרי כפיק הריני נזיר מן הגרוגרות (לעיל יב:) שאינו מיפר נדרה עד שנדרה, ואם נדרה אחר כן ולא הפר לה כשמעם שוב אינו כופה שאשתה אלא נדרה נדר (ראה"ה בשמו). **המפקיר עבדו יצא לחירות ואין צריך גט שחרור.** להיות מותר כישראל (קדושין עב:).

תורה אור השלם

1. איש כי יִדֹּר נֶדֶר לַיְיָ אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבֻעָה לֶאְסֹר אִסָּר עַל נַפְשׁוֹ לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּכָל הַיֹּצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה: במדבר ל ג

2. אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשָּׁבַע לְבַטֵּא בִשְׂפָתַיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדֵע וְאָשֵׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה:

ויקרא ה ד

נוסחת הריב"ן

ט) שלריך להפר לנדר שלמו אבל לא לנדרי עבדו כ"ז שהוא מתמיו ולא יצא לחירות ולאיזו מיתר בעבדים וכו': ב) השתא הכי הוא דמשמע כו' נזירות אבל: ג) נדרים כתיב הס"ד: ד) ה"ז נזיר והוי הספק: ה) גבי נזירות כי מתסר מן החרגן מיתסר: ו) נדרים ושבועות בלא כפייה נמי לא חלא חיילא עליו כו' ועדכין אינו צריך להפר דעדך אין כו' מכל אוכלין שאסר על נפשיה הס"ד: ז) לאחרים שאין עליו שבועה לפי שאין כו': ח) וה"נ כיון דבשל כו' לצריך שיאמלים מזירותו דקתני: ט) אבל הכא:

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אלא אמר אביי כגון שהיה חרצן: (ב) שם אלא אמר רבא למה רבו: (ג) רש"י ד"ה גבי נזירות כי מיתסר בהאי חרצן מיתסר נמי באחריני כל"ל: (ד) ד"ה אלא אמר רבא הכי קתני וכו' דעדך אין לו:

f) נראה דל"ל וס"ד דמנועא נעמו מאכילת חרצן לא כחיש חליה וכו'.

מתני' נזיר שגילח. תגלחת טהרה ביום שלשים ואחד שלו: ו) **ונודע לו שהוא טמא.** בטומאת מת בין שנטמא בתוך מלאת בין שנטמא לאחר מלאת ז) לכו ביום קודם שהגיע קרבנותיו **ושגילח: אם טומאה ידועה.** היתה בשעה שנטמא ה"ז סותר את הכל ח) לא נטמא עד לאחר הבאת קרבנותיו אפילו בטומאה ידועה אינו סותר אלא ז' כדתנן בפרק שלשה מינין (לעיל דף מז.) מי שנזרק עליו אחד מן הדמים כו' ואוקימנא בגמרא [שם] דלדברי הכל ז' סותר ותו לא: **ואם עד שלא גילח.** נודע לו שנטמא בין בו ביום בין שנטמא בתוך ימי מלאת: **בין כך ובין כך.** בין בטומאה ידועה בין בטומאת התהום סותר את הכל: **כיצד.** היא טומאת התהום שאינו סותר אם נטמא בתוך המערה בשעה שנכנס לא היה לא סתרה כדי שלא יהא מכיר בו ביום בין שנטמא בתוך ימי מלאת: **אבל אם נמצא משוקע בקרקע המערה.** ז) שבשעה שנכנס לא היה לא כזו יש חילוק פעמים שהוא טהור ופעמים שהוא טמא כשנכנס לשם ולא נכנס בה אלא להקר ונודע לו לאחר גילוח שנמצא לשם מת משוקע בגגד פי המערה ה"ז טהור דזו היא טומאת התהום אבל ירד לשם ליטהר מטומאת המת ואח"כ נודע לו ואפילו לאחר גילוח ה"ז טמא וסותר את הכל אע"פ שהיא טומאת התהום: **שחוקת טמא טמא.** העמידו בחזקת ז) טמא: **וחזקת טהור.** מ) יוכל לשם בחזקת טהור: **שרגלים לדבר.** כלומר שהדברים נראין כך דטהור העמד על חזקתו וטמא על חזקתו ותיהוי חזקת טהור טהור וחזקת טמא טמא: **גמ' כמחוורת לו.** בברורה לו כגון טומאה ידועה סותר אבל לא על טומאה שאינה ידועה לו: **ור"ל אמר קרא.** גבי עושה פסח כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה: **כי דרך** ט) **בגלוי אף טומאה בגלוי.** לאפוקי טומאת התהום דלא והוא הדין לנזיר לגבכל מקום נזיר ועושה פסח כי הדדי נינהו: **בשלמא למ"ד כי דרך.** דבגלוי שפיר דכיון דאחד מכירה בסוף העולם הוי י) גלוי: **אלא למ"ד כמחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם.** אמאי הוי טמא והא אינה מחוורת לו: **ופו.** בין למ"ד כמחוורת לו בין למ"ד כי דרך כיון דמדאורייתא טומאת התהום הותרה גבי הא דתניא המולא את מושכב כו' מאי שנא גבי תרומה דהוי טמא וגבי נזיר ועושה פסח דהוי טהור: **אלא טומאת התהום גמרא גמירי לה.** דאינה מטמאה והכי גמירי לה דלנזיר ועושה פסח בלבד אינה מטמאה אבל לתרומה לא גמרינן הילכתא ומשום הכי הוי טמא: **מאן תנא.** דאם נודע לו קודם גילוח אע"פ שהגיע קרבנותיו סותר: **א"ר יוחנן ר"א היא דאמר.** בפרק ג' מיינין (לעיל דף מו.) ואחר יפתה הנזיר יין [במדבר ו] אחר מעשים כולן דברי ר"א כ) דכיון דעדיין לא גילח כמי שנודע לו בתוך מלאת דמי וסותר את הכל דאי לרבנן כיון שנזרק עליו אחד מן הדמים שוב אינו סותר: **כדי רמי כר חמא נטמא.** בטומאת התהום בתוך ימי מלאת ונודע לו לאחר מלאת קודם הבאת קרבנותיו וקודם גילוח: **מהו בחר ידיעה אזלינן.** כלומר מי אמרינן דהא דגמרינן דטומאת התהום אינה סותרת היכא דידיעה הוא לאחר מלאת אפילו היכא דנטמא בימי מלאת או דילמא כיון דנטמא בימי מלאת אע"ג דנודע לו לאחר מלאת ואפילו לאחר הבאת קרבנותיו לא אמרינן דטומאת התהום הותרה לו וסותר. ולרמי כר חמא דקמיבעיא ליה הכי ל) לא שמיעא ליה מתני' ואמטו להכי קמיבעיא ליה הכי מי סותר או אינו סותר כלל. אמר שאין טעון גילוח ואתיא בין לרבנן בין לר"א דכיון שנשחט הפסח א"כ הוי הדם עומד ליזרק וכל העומד ליזרק כזרוק דמי ולכך אין סותר כיון שנשחט אבל תגלחת מלוה באפי נפשה היא ועוד י"ל דהא דאמרינן התם טומאת התהום מרלה היינו ע"י ריצוי הגיע ולכך מרלה אף קודם זריקה אבל על התגלחת לא שייך רצוי לכן: **בעי** ל) **רב חמא ניטמא תוך מלאת.** בטומאה ידועה או בטומאת התהום ונודע לו לאחר מלאת קודם גילוח לר"א מהו בחר טומאה אזלינן וסותר שנשחט או בחר ידיעה אזלינן וסותר שבעה

מתני' א) נזיר שגילח ונודע לו שהוא טמא אם טומאה ידועה סותר ואם טומאת תהום אינו סותר אם עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר ב) כיצד ירד לטבול במערה ונמצא מת צף על פי המערה טמא נמצא משוקע בקרקע המערה ירד להקר טהור ליטהר מטומאת מת טמא שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר: **גמ'** מנא הני מילי ג) אמר ר"א דאמר קרא ד) וכי יומות מת עליו בפתע פתאום עליו במחוורת לו ריש לקיש אמר אמר קרא ה) כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה כי דרך מה דרך בגלוי אף כל בגלוי ואלא ו) הדתנן ז) איזהו טומאת התהום כל שאינו מכירה אחד בסוף העולם אבל מכירה אחד בסוף העולם אין זו טומאת התהום בשלמא (ח) למ"ד כי דרך שפיר אלא למאן דאמר במחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם מאי הוי ותו הא דתניא המוצא מת מושכב לרחבה של דרך בתרומה טמא בנזיר ובעשיית פסח טהור מאי שנא אלא טומאת התהום ט) גמרא גמירי לה: אם עד שלא גילח וכו': מאן תנא א"ר יוחנן ר"א היא דאמר י) תגלחת מעכבת בעי רמי בר חמא נטמא בתוך מלאת ונודע לו לאחר מלאת מהו בתר ידיעה אזלינן וידיעה אחר מלאת היא כ) או לא ולמאי למיסתר אמר

נזיר שגילח. תגלחת טהרה ונודע שהוא טמא אם טומאה ידועה היא סותר ואם טומאת התהום היא סותר בין בטומאת התהום דכי גמירי טומאת התהום דלא סתרה דוקא כשנודע לו אחר שגילח אבל נודע לו קודם שגילח סותר: **כיצד** דין טומאת התהום ירד לטבול במערה ונמצא כזית מן המת צף על פני המערה ספק אם היה כזית מן המת בתוך המערה בשעה שטבל והתיהל או שמא לא היה שם בשעה שטבל טמא דספק טומאה ברשות [היחיד] ספקו טמא ואם נודע לו אפילו אחר שגילח טמא ולא אמרינן אף כי היה כזית מן המת תוך המערה בשעה שטבל יהא טהור משום טומאת התהום דכיון שאין שום דבר מכסה עליה הוה ליה כטומאה ידועה: **משוקע** בקרקע המערה. אז ודאי מיקרי שפיר טומאת התהום ולכך ירד להקר ולאחר שגילח נודע לו אותה טומאה טהור משום דטומאת התהום הוא: ליטהר מטומאת המת. אם ירד ליטהר מטומאת המת ואחר שחזר ומנה ימי נזירותו וגילח נודע לו כזית [1] למערה היה כזית מהמת משוקע במערה טמא: שחזקת טמא טמא. דכי גמירי דטומאת התהום דמת הותר דוקא לאדם שלא היה בחזקת טומאת מת: שחזקת טמא טמא [2] (כלומר) שרגלים לדבר. כלומר שטעם גדול י"ל הואיל והוא בחזקת טומאת מת לא הותרה טומאת התהום אלא והא דתניא בריש יכל לטבול ובסיפא ירד להקר יש ליתן טעם לדבר דריש רבותא קא משמע לן אף כי ירד לטבול דמסתמא דקדק ועיין היטב שלא תהא טומאה סביביו ונמצא מת צף על פי המערה מ"מ טמא משום ספק טומאה ברה"י וסיפא רבותא קמ"ל אף כי ירד להקר ואין דרכו לבדוק ולדקדק סביביו מ"מ כי משוקע בקרקע המערה טהור משום דהוי טומאת התהום: **במחוורת** ל) אבל בטומאת התהום שאינה מחוורת ולא הכיר בה אחד בסוף העולם אז אינו סותר: **רבי** שמעון בן לקיש אמר בי דרך. גבי עושה פסח כתיב אם אין אם כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם ומדסמך טמא לנפש ללרך נאמר כי דרך וגמרינן נזיר מעושה פסח אבל בפרק כילד צולין (פסחים דף פח: וש"ס) לא קאמר הש"ס הכי והכי איתא התם במחוורת לו משכחתא נזיר עושה פסח מנלן דכתיב או בדרך רחוקה כי דרך כו' משמע התם דלא פליגי ולא גמירי נזיר מעושה [פסח]: **אלא** למ"ד במחוורת לו כי מכירה אחד בסוף העולם מאי הוי. ובפ' כילד צולין (ג"ז שם) לא קאמר הכי דקאמר למ"ד כי דרך נימא עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך ל): **לנזיר** ועושה פסח טהור. ומיילי בטומאת התהום כדפריש' [3] בסמוך: **ומאי** שנא תרומה מנזיר ועושה פסח. בפרק כילד צולין (גס זה שם) ליתא הא פירכא דקוגיא דהתם ליתא לה דגמירי אהדדי אלא טומאת התהום גמירי [4]: **מאן תנא א"ר** יוחנן ר"א היא דאמר תגלחת מעכבת. מלשתות ביין לדרבנן דאמרי דתגלחת אינה מעכבת א"כ אחר שנזרק הדם אין [עליו] עוד תורת נזיר וכן [5] שנודע לו עד שלא גילח כמי שגילח תימה [6] דבפ' כילד צולין (גס זה שם) אמר מר בר רב אשי טומאת התהום מרלה אפילו נודע לו קודם זריקה ואשמעא דאיכא [אין] [7] אליבא דר"א אפילו לאחר זריקה סותר קודם גילוח ואי אליבא דרבנן הא קודם זריקה לרבנן מעכבת בקודם גילוח לר"א דהכא משמע דדבר המעכב סותר לכ"ע י"ל דלגבי עושה פסח מיירי דבר מכסה עליה הוה ליה כטומאה ידועה: **משוקע** בקרקע המערה. אז ודאי מיקרי שפיר טומאת התהום ולכך ירד להקר ולאחר שגילח נודע לו אותה טומאה טהור משום דטומאת התהום הוא: ליטהר מטומאת המת ואחר שחזר ומנה ימי נזירותו וגילח נודע לו כזית [1] למערה היה כזית מהמת משוקע במערה טמא: שחזקת טמא טמא. דכי גמירי דטומאת התהום דמת הותר דוקא לאדם שלא היה מכל דבר המטמא אפ"ה ל) טהור ליטהר מטומאת המת. כגון שהיה נזיר טמא ושבל במערה שהיה המת משוקע בה והשלים נזירותו. או טמא מת שטבל ואח"כ קבל עליו נזירות טמא וסותר שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר. האי רגלים לדבר לאו דוקא דהכי גמירי הלכתא אלא כלומר קצת טעם יש לדבר כיון דבחזקת טומאת מת לא נתנה הלכה לטהרו: מנה"מ דטומאת התהום אינה סותרת עליו: במחוורת לו לאפוקי טומאת התהום שאינה מחוורת: ר"ל אמר כי דרך. גבי פסח כתי' איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה (טמא) טומאה כי דרך בפ' כ"צ יש סוגייא אחרת דקאמר התם אשכחן נזי' עושה פסח מנ"ל אמר קרא כי דרך. אבל סוגיא דהכא סברא דמר יליף נזי' מפסח ומר יליף פסח מנזיר: כל שאין מכירה א' בסוף העולם פירוש שאפשר (שאדם) [שאין אדם] מכירה: בשלמא למ"ד כי דרך שפיר דכיון דא' מכירה בסוף העולם הויא גלויה כי דרך. ובפסחים קאמר עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך. ונזיר ועושה פסח טהור דהוי טומאת התהום כדמפרש לקמן מ"ש כי היכי דילפת נזיר מפסח למר ופסח מנזי' למר הכי נמי לילף כל שאר דבר מנהון. והכי נמי ה"מ למפרך ממתני' דמפלגא בין נדוב אחר שגלח לנודע קודם שגלח דאי טעמא מקרא ליכא טעמא לפלוגי. וכן מסיפא ליטהר מטומאת מת טמא. ואי מקרא כיון דודאי נטמא בקבר התהום מה לי היה טהור כיון דטומאת מת ידועה: (כבר טבל) וטיהר: טומאת התהום גמרא גמירי לה. וקראי דמייתי לעיל אסמכתא בעלמא נינהו ודוקא לנזי' ועושה פסח גמירי. מאן תנא אר"י ר"א היא דאמר תגלחת מעכבת מלשתות ביין וליטמא למתים דלרבנן דאמרי אין תגלחת מעכבת משנזרק הדם אין עליו תורת נזי' עוד וכך הוי עד שלא גילח כמו משגלח: בעי רמי בר חמא נטמא תוך מלאת (ז') טומא' ידועה או בקבר התהום ונודע לו אחר מלאת קודם

א) פסחים פח: ע"ש, ב) [ל"ל הדתניא], ג) שם [תוספתא זבין פ"ג], ד) [לעיל יד: וש"נ], ה) גי' ל"מ ולא אליבא למיסתר אי לא אמר כו', ו) [ועי' תוס' פסחים שם ובמנחות נח: ד"ה ואיכא מתנו שזה מן סוגיות המלוקות], ז) ל"ל רמי כר חמא,

תורה אור השלם

1. וְכִי יָמוּת מֵת עָלָיו בְּפֶתַע פִּתְאֹם וְטִמֵּא רֹאשׁ נִזְרוֹ וְגִלַּח רֹאשׁוֹ בְּיוֹם טָהֳרָתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְגַלְּחֶנּוּ: במדבר ו ט
2. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לַנֶּפֶשׁ אוֹ בְדֶרֶךְ רְחֹקָה לָכֶם אוֹ לְדֹרֹתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה: במדבר ט י

נוסחת הריב"ן

ח) ואחר שגלח נודע לו: ט) בו ביום: ג) אם לא: ד) שיגלח משם מגלח לי': ה) דאפילו: ו) ונשנה: ז) שהוא טמא: ח) היוכיר: ט) מה דרך בגלוי אף כל טומאה: י) כגלוי: כ) וכיון: ל) מי לאתחר כלומר דלא מיבעי ליה הכי מי סותר ז' אי כולם אלא הכי קמבעי ליה מי סותר כלל או אינו סותר והכ"ל:

הגהות הב"ח

(ח) גמ' למ"ד כי דרך שפיר. נ"ב עיין בפסחים דף פ"ח:

הגהות התוספות

1. ל"ל דכשירד. 2. מיבות שחוקת טמא טמא נמחק. 3. ל"ל דפריש. 4. מיבות אלא טומאת התהום גמירי נמחק. 5. ל"ל וכן לי שנודע. 6. ל"ל כמו מגגלח. תימה כי'. 7. ל"ל והשמא אליבא דמאן קאמר ליה מי אליבא כו'.

מוסף רש"י

במחוורת לו. שתהא ברורה לו (פסחים פא:). **כי דרך.** טמא לנפש דומיא דדרך רחוקה הוא (שם). **איזוהי טומאת התהום.** שהותרה לנזיר ועושה פסח (שם). **המוצא מת מושכב לרחבה של דרך.** והוא עבר שם ואי אפשר שלא נגע שם או אם הקיבו אז האהיל (שם). **לתרומה.** לאכול בתרומה, **טמא.** אלא הותרה בו טומאת התהום, ואילו לאוכל של דרך אפילו לאוכל טומאת התהום אין כאן (שם).

עין משפט נר מצוה

כב א מיי' פ"ו מהל' נזירות הלכה ז':
כג ב מיי' שם הלכה (יט) כ':
כד ג מיי' שם הל"מ:
כה ד מיי' שם הלכה ז':

פי' הרא"ש

נזיר שגילח. הביא קרבנותיו וגילח: אם טומאה ידועה. פי' טומאה שאפשר שהיתה ידועה כגון שלא היה קבר התהום סותר: טומאת התהום כדמפרש בגמ' שאין אחר מכירה בסוף העולם. אע"פ שודאי טמאת' אינו סותר דהלכה היא בנזיר: אם עד שלא גילח וכבר הביא קרבנותיו: בין כך טומאה ידועה ובין כך טומאת התהום סותר. דהא דגמירי דטומאת התהום לא סתרה היינו דוקא היכא דנודע לו אחר גילוח לר"א או אחר קרבנותיו לרבנן: כיצד דין טומאת התהום ירד לטבול במערה. מטומאת שרץ ונמצא כזית מן המת צף על פני המים ספק האהיל עליו ס' לא האהיל עליו טמא דספק טומאה ברה"י ספקו טמא ואם נודע לו כו' זה אם אחר שגלח סותר דהיינו טומאה ידועה ואע"ג דאמרי' בגמ' ספק טומאה צפה טהורה היינו ס' מגע אבל ס' אהל טמא: משוקע בקרקע המערה. במקום שטבל ובודאי נטמא אם נודע לו אחר שגלח טהור ואינו סותר דהיינו טומאת התהום ובריש נקט לטבול לרבותא אע"ג דהטבול מטומא' נזהר מכל דבר המטמא אפ"ה ל) טהור ליטהר מטומאת המת. כגון שהיה נזי' טמא ושבל במערה שהיה המת משוקע בה והשלים נזירותו. או טמא מת שטבל ואח"כ קבל עליו נזירות טמא וסותר שחזקת טמא טמא וחזקת טהור טהור שרגלים לדבר. האי רגלים לדבר לאו דוקא דהכי גמירי הלכתא אלא כלומר קצת טעם יש לדבר כיון דבחזקת טומאת מת לא נתנה הלכה לטהרו: מנה"מ דטומאת התהום אינה סותרת עליו: במחוורת לו לאפוקי טומאת התהום שאינה מחוורת: ר"ל אמר כי דרך. גבי פסח כתי' איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה (טמא) טומאה כי דרך בפ' כ"צ יש סוגייא אחרת דקאמר התם אשכחן נזי' עושה פסח מנ"ל אמר קרא כי דרך. אבל סוגיא דהכא סברא דמר יליף נזי' מפסח ומר יליף פסח מנזיר: כל שאין מכירה א' בסוף העולם פירוש שאפשר (שאדם) [שאין אדם] מכירה: בשלמא למ"ד כי דרך שפיר דכיון דא' מכירה בסוף העולם הויא גלויה כי דרך. ובפסחים קאמר עד דידעי בה כולי עלמא כי דרך. ונזיר ועושה פסח טהור דהוי טומאת התהום כדמפרש לקמן מ"ש כי היכי דילפת נזיר מפסח למר ופסח מנזי' למר הכי נמי לילף כל שאר דבר מנהון. והכי נמי ה"מ למפרך ממתני' דמפלגא בין נדוב אחר שגלח לנודע קודם שגלח דאי טעמא

ל) נראה דתפר כאן וכ"ל אפ"ה טמא משום ספק טומאה ברה"י וסיפא רבותא קמ"ל אף כי ירד להקר וכו' אפ"ה טהור וכ"ה בתוס' בפוד"ה משוקע.

אמר רבא ת"ש עד שלא גילח בין כך ובין כך סותר היכי דמי אי דאיתידע ליה תוך מלאת צריכא למימר דסותר. ל"ע מאי קאמר הא אינטריך לאשמועי' דיש טומאת התהום שסותר כגון שנודע לו עד שלא גילח וגרלה לפרש דמיתורא דמתני' דייק דמדיוקא דרישא נפקא מדקתני נודע משגלח:

ועדיין תיבעי לך. הש"ס הולך ומפרש הך פשיטותא דרבא דרך קשיא ותירוץ ואף בעיא דרמי בר חמא הולך ומפרש הטעם באורך: **ועדיין** תיבעי לך בולהו סותר או ז' סותר. ומה היה פשיטותא דרבא ומשיב למאן אי לרבנן פשיטא דכולהו סותר כדאמר לעיל בפרק ג' (דף טז.) דלף טמאת אחר מלאת סותר [שלשים] מדרבנן ואי ר"מ הא אמר כל אחר מלאת ז' סותר: **הני מילי.** דקאמר ר"מ אחר מלאת ז' סותר כי טמאת אחר מלאת והא דקא מיבעיא ליה תוך מלאת הוא לו דילמא שאני הכא דידיעה לאחר מלאת הוא והוי כמו טמאת אחר מלאת והיינו בעיא דרמי בר חמא ופשיט ליה מיניה ממתני' גופה דתוקמינן כר"מ וקתני אם עד שלא גילח נודע לו בין כך ובין כך סותר ולא מפליג בין טמאת בין טומאת התהום אבל טומאת אחר מלאת הוא דקתני לאחר מלאת ז' סותר ואם אינו נודע לו בין כך ובין כך סותר ולא מפליג בין טמאת אחר מלאת לטומאת התהום אבל כל אחר מלאת ז' סותר כי"מ ולר"מ והכי נמי כי טמאת לפני מלאת הוא דקתני לאחר מלאת ז' סותר:

לתרומה טמא. כיון שהוא מוטל לרחבה של דרך אי אפשר לו לעבור כי אם דרך עליו ואיהיל לגזיר ועושה פסח טהור דהוי טומאת התהוס בד"מ לתרומה טמא שאין לו מקום לעבור אם לא דרך אותו מקום שהמת נגמא שם אבל יש לו דרך לעבור טהור אף לתרומה בד"מ שלא יגע בטמא אבל אם נגע בטמא אבל אם נגע בטמא אבל אם נגע בה אם לא נגע בה אם לא נגע בה אם לא

כתיב כל השרץ השורץ. דמשמע בכל מקום שישורץ טמא ואפי׳ לף וכתיב על הארץ דמשמע דבעינן שיהא מונח על הארץ ולא לף: **הא כילד ודאי נגע.** בטומאה בכ״מ שהוא בין במים בין בקרקע טמא הא ספק נגע כגון לאחר שנגמלה לף על פני המים ה״ז טהור בין שנגמלה לף במים שבכלים או במים שבקרקע דספק מגע לף לעולם טהור: **אך מעיין וכור מקוה מים יהיה טהור.** דמשמע דלפה בקרקע טהור: **וכתיב יטמא הא כילד לפה בכלים.** ספיקו טמא לפה בקרקע ספיקו טהור: **כל הניטלין והנגררין.** בין טומאת שרץ בין טומאת נבילה ובשעת [ב] זחילתן או גרירתן ספק נגע בהן אדם וכלים: **ספיקן טמא.** שכל הנגרר והניטל כמו שהן מונחין דמי והוי כספק טומאה ברה״י דספיקו טמא דגמרי׳ מסוטה (סוטה דף כח:) דכתיב בה ונסתרה והיא נטמאה [ג] אבל אם היו מזרקין [ג] בשעת זריקתן ספק נגע בהן אדם וכלים ספק לא נגע ספיקו טהור [ג] דלא אמרינן קלוטה כמי שהוטמה דמיא אלא כטומאה לפה דמיא וספיקו טהור: ה״ג **חוץ מכזית מן המת והמאהיל על פני טומאה שמטמא מלמעלה כלמטה לאיתויי זב וזבה.** כלומר חוץ מכזית מן המת שזרק ע״ג אדם או טהרות ובין שזרק טהרות על כזית מן המת או האדם עצמו דלא עליו וספק הוא אם האהיל עליו [ד] שספיקו טמא לפי שמטמא מלמעלה כלמטה הואיל והוא מטמא אלא בנגיעה כגון ע״י אהל. והאי דתני והמאהיל על פני טומאה דלא צריך למיתני אלא חוץ מכזית מן המת והמאהיל עליו לאיתויי זב וזבה שמטמא גמי מלמעלה כלמטה באהן מסמא אם יש זב על האהן [ה] ועל הכלים ועל האדם שהן בתוך הבור תחת האהן נטמא האדם והכלים כמו במגע עצמו וכן אם הזב מלמטה והטהור יושב [ו] על אהן מסמא: **כעי רמי בר חמא מה בכלי וכלי לף על פני המים.** ויודע ודאי שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע אם לא נגע בו: **מהו.** גבי ממתיתין מאי טעמא חיישינן לטומאה לפה דהתם איכא למיחש שמא האהיל עליו אבל הכא דידוע הוא לו שלא האהיל עליו אבל ספק הוא לו אם נגע [ז]: **מי אמרינן בתר כלי אזלינן.** וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **או בתר מיהא אזלינן.** ומת מיהא אזיל ולף על פני המים אבל הכלי וספיקו טהור: **אם תימי לומר.** כיון דמת עצמו לא הוי לף [ח] על פני המים הוא בתר כלי אזלינן וכמאן דמונח על גבי קרקע דמי וספק מגעו טמא: **מת המונח על גבי השרץ.** ושרץ לף על פני המים מהו כיון דשרץ טומאת ערב ומת טומאת שבעה כמאן דמתתא בכלי דמי וספק מגעו טמא: **או דילמא.** הא טומאה עבה [ט] סמיכתא היא וכיון דלף מת דמי [י] (מיתה מיהא אזיל ולף על פני המים אבל הכלי וספק מגעו טהור): **ואם תמצא לומר.** כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת ז׳ כמאן דמתתא בכלי דמי וספק מגעו טמא ודאי: **שרץ לף ע״ג נבילה.** והוא הדין נמי לנבילה ע״ג השרץ אלא האי דקמיבעיא ליה הכי דשיעורא דשרץ דהוה כעדשה קאי על שיעורא דנבילה דהוי כזית [יא] ולאו שיעורא דנבילה ע״ג שיעורא דשרץ: **או דילמא.** כיון דהאי כזית והאי כעדשה כמאן דמנח בכלי דמי וספק מגעו טמא: [יב] **ואם״ל.** דשרץ ונבילה נמי כיון דהאי שיעוריה כזית והאי שיעוריה כעדשה כמאן דמתתא בכלי דמי וספק מגעו בשרץ טמא: **ואם״ל שרץ ע״ג שרץ כיון דמיספקי מהדדי כמאן דמנח בכלי דמי.** וספק מגעו העליון ע״ג שרץ ספיקו טמא: **שרץ ע״ג נבילה שנימוחה מהו.** מי אמרינן כיון דנימוחה הויא לה משקה ושרץ לף על גביו וספק מגעו טהור דכמאן דלף דאוכלא הוא ולא שוו שיעורייהו אהדדי דהאי כזית והאי כעדשה כמאן דמנח ע״ג כלים דמי: **שרץ** [יג] **ע״ג שכבת זרע.** ושכבת זרע לף על פני המים מהו מי אמרינן הואיל ושכבת זרע לאו אוכלא הוא ה״ל כמשקה והוה שרץ לף וספיקו טהור: מנשרו של אדם ממש ולא דמי לשאר משקה שנתוכו כגון מי רגלים שמכונסין לתוכו ה״ל שכבת זרע כי אוכלא דקמיך הוא: **ואם״ל שרץ לף ע״ג מי חטאת.** ומי חטאת עדין הן מפני אבר פרה שבהן מי הוי כאוכלא או דילמא משקה הוי והוי כשרץ לף וספיקו טהור. לא ידעינן תיקו:

אמר

כתיב [ו] אך מעיין וכור מקוה מים יהיה טהור וכתיב יטמא [ז] (עד הערב) הא כיצד בכלים טמא. דדוקא דומיא דמעיין וכור הוא שסה מים שעל גבי קרקע: **כל הניטלין.** אדם עומד במים וחברו היה משלשל [2] שרץ [ספק] נגע בו האדם העומד במים: או הנגררין. שהיה חבירו גורר שרץ על פני המים ספק נגע ספקו טמא: מפני שהן כמונחין כיון [שיד] אדם תופס בס אין כאן דין טומאה לפה: **והמאהיל** על פני הטומאה. כגון אדם ההולך במים ונמצא כזית מת קבוע במים ספק עבר הטהור עליו והאהיל על המת דשרץ כי האי גוונא טהור או במת לטומאת מגע דכך לי [טהרה] לפה וטומאה קבוע כמו טומאה הלפה וטהרה קבוע מ״מ באהל לא מטהרינן: דבר [3] שהוא מטמא למעלה כלמטה לאיתויי זב וזבה שמטמא בהיסט וכן עליונו של זב וזבה (מלמעלה) כלמטה ממשכבו ואם זב וזבה עוברים במים וכלי אבלם ספק הסיטו אין לנו ליטהר משום טומאה לפה אלא במגע דוקא דומיא דשרץ וכן אם מדרסות שם וזב עובר [4] ספק דרס אין לטהר משום טומאה לפה: **בעי** רמי בר חמא מת בכלי וכלי צף על פני המים מהו בתר כלי אזלינן. והא גם אם לא דילמא בתר מיא אזלינן והא לא גם מת ע״ג שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת ז׳ כמי דמתתא בכלי דמיא אם דילמא כיון דהאי כעדשה שרץ על גבי שרץ מהו הני ודאי חד שיעורא נינהו או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא [ו] ואת״ל שרץ על גבי שרץ [יא] כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי שרץ על גבי נבלה שנימוחה מהו כיון דנימוחה הויא ליה משקה או דלמא האי אוכלא הוא ואת״ל [יב] דאוכלא הוא שרץ ע״ג שכבת זרע מהו ואת״ל [יג] כיון דמיתעקרא ה״ל כי אוכלא שרץ ע״ג מי חטאת [ז] ומי חטאת צפין על גבי המים מהו לא ידעינן [יד] תיקו:

אמר

דמפסקי לא נבילה [5] שנימוחה מי הוי הך נבילה כי משקה והוי שרץ שעל גבה כטומאה לפה על פני המים או דילמא אוכלין הוא ואת״ל כי אוכלין הויין לה ואינן משוכים משקה וה״ל [6] כמי שאינו לף על פני המים והא שרץ על גביו [7] הואיל כשהנבילה שנימוחה לפה [8] על פני המים כזית [9] והאי בכעדשה כמאן דמנח דמי שרץ ע״ג שכבת זרע מהו מי הוא לה כי משקה ואת״ל כיון דמתעקר מגופיה לא חשיב משקה אלא כי אוכלין יש לדונו שרץ ע״ג מי חטאת שהיה שם אפר ומים וע״ג האפר הוא עב ומי חטאת דנקיט אומר ר״י דהוא הדין דמאי למנקט אפר ומים בעלמא אי חשיב משקה אי לא אלא לרבותא נקט דאע״ג דאיכא למימר כיון דהאי טומאה והאי טומאה הוא ליה כי טומאה סמיכתא: לפה [10] על פני המים מ״מ כיון דהני מי חטאת הוו להו משקה [11] עליהן [ו] והואיל [12] כי לפה על פני המים:

זנר

[ט] גרסת רבינו ותמ״ל לא אם לא נגע וה״ה דה״מ למבעיא שרץ בכלי: בתר כלי אזלי׳ והרי צף או בתר מת אזלי׳ והרי הוא מונח. ואת״ל [ג] לאו בתר כלי אזלי׳ והו״ל כמונח: מת על גבי שרץ. וס׳ נגע במת מי אמרי׳ כיון דשניהם טמאים חשיב כחד גופא והוי טומאה צפה. או דילמא כיון דאין טומאתם שוה שזה טומאת ערב וזה טומאת ז׳ הוי כמונח בכלי: שרץ ע״ג נבילה מי אמרי׳ כיון דשניהם טומאת ערב כחד גופא דמי והוי טומאה צפה: או דילמא כיון דהאי בכעדשה ה״ל כמונח בכלי: שרץ ע״ג שרץ וס׳ נגע בעליון מהו. הא ודאי טומאתן ושיעורן שוה: או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא: שרץ ע״ג נבילה שנימוח מהו כיון דנימוח הו״ל משקה ולא הויא הפסקה בין שרץ למים או דילמא האי אוכל׳ הוי. כיון דמאוכל בא חשיבי הפסק:

מאי טעמא דת״ק [ט] א״ר יצחק בר אבודימי כתיב [1] בכל השרץ השורץ כל מקום שהוא שורץ וכתיב על הארץ הא כיצד ודאי מגעו טמא ספק מגעו טהור ורבי שמעון מ״ט אמר עולא כתיב [2] אך מעין וכתיב יטמא (עד הערב) הא כיצד צפה בכלים טמא בקרקע טהור: ת״ר [א] כל [א] הניטלין והנגררין ספיקן טמא מפני שהן כמונחין [2] והנזרקין ספיקן טהור חוץ [3] מן כזית המת והמאהיל על פני טומאה וכל דבר שמטמא מלמעלה כלמטה [ב] לאיתויי זב וזבה בעי רמי בר חמא [ב] [4] מת בכלי וכלי צף על פני המים מהו בתר כלי אזלינן או בתר [ג] מיתא אזלינן את״ל [ד] בתר כלי אזלינן [ד] מת על גבי שרץ מהו כיון דהאי טומאת ערב והאי טומאת שבעה כמאן דמחתא טומאה בכלי דמיא או דילמא טומאה סמיכתא היא ואת״ל [ה] כמאן דמחתא טומאה בכלי דמיא [ה] וטמא ודאי שרץ על גבי נבלה ונבלה צפה מהו כיון דתרוייהו טומאת ערב אינון טומאה סמיכתא היא או דילמא האי כזית והאי כעדשה שרץ על גבי שרץ מהו הני ודאי חד שיעורא נינהו או דילמא כיון דמפסקי מהדדי לא [ו] ואת״ל שרץ על גבי שרץ [ו] כיון דמפסקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי שרץ על גבי נבלה שנימוחה מהו כיון דנימוחה הויא ליה משקה או דלמא האי אוכלא הוא ואת״ל [ז] דאוכלא הוא שרץ ע״ג שכבת זרע מהו ואת״ל [ח] כיון דמיתעקרא ה״ל כי אוכלא שרץ ע״ג מי חטאת [ז] ומי חטאת צפין על גבי המים מהו לא ידעינן [ט] תיקו:

[ב] מתני׳ ספ״ג דטהרות (ספ״ג דטהרות) הגירסא המצוי (וכ״ה ברמב״ם): [ג] שם מת. ל״ל שרץ (וכ״ה ברמב״ם. דס״ל דאפה אינה אלא לענין שרץ בלבד כפשטות הגמ׳ דלא כרש״י ותוס׳): [ד] שם מיתה. ל״ל מיא (וכ״ה בתוס׳): [ד] שם מת ע״ג שרץ. ל״ל שרץ ע״ג מת (וכ״ה ברמב״ם וכנ״ל): [ה] שם (ותומ׳) מז״מ (וכן ליתא בדפו״י): [ו] שם (ואת״ל שרץ ע״ג שרץ כיון דמיספקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי) תא״מ (ובגאמת הבעיא שאח״ז לא תליא כלל בא״ל ואת״ל דגרים האת״ל להיפך ע״ש): [ז] שם (ומי חטאת לפין ע״ג המים) תא״מ (דמיותר הוא וכמו אלא הזכיר בהבעיות שמקודם):

[ט] גרשה לל״ל וכן כשהטבילה לפה דאמי כו׳. ב) גירסת רבינו ותמ״ל לא׳ בתר כלי אזלינן והיינו לפי פי׳ ז״ל דאי אזלינן בתר כלי מקרי לף ולא לפה׳ התוס׳.

ל א מיי׳ פי״ד מהל׳ אבות הטומאה הל״ג:
לא ב מיי׳ שם פט״ו הל׳ ו:
לב ג מיי׳ שם פי״ז הל״ח:
לג ד ה ו ז ח ט מיי׳ שם פי״ד הל״ד:

הגהות התוספות

1. דיבור זה שייך לפני הדיבור הקודם. 2. יש גורסין מעלטל. 3. ל״ל וכל דבר. והוא תמיהא דיבור אחר. 4. ל״ל עובר עליהם. 5. ל״ל שרץ ע״ג נבילה כו׳. 6. ל״ל וה״ל שרץ שעל גביו כו׳. 7. תיבות והא שרץ על גביו, נמחק. 8. ל״ל לפה. 9. ל״ל שיעורו בכזית. 10. ל״ל ומי חטאת לפה על פני המים מהו. ותיבת מ״מ נמחק. 11. ל״ל שם משקה. 12. ל״ל והו״ל.

מוסף רש״י

כל מקום שהוא שורץ. ואפילו על המים, וכתיב על הארץ, הא כילד, כאן בטומאת ולדי כאן בטומאת ספק (חולין קכז.).

פי׳ הרא״ש

דתנן ספק טומאה צפה בין בכלים בין בקרקע. משנה היא פ״ד דמסכת טהרות וקתני לעיל מינה אלו ספיקות שטיהרו חכמים וכו׳ ס׳ טומאה צפה על פני המים. וקתני בתר הכי ס׳ טומאה צפה על פני המים פירוש שטהרו חכמים בין במים שבכלים בין במים שעל פני קרקע. כתיב כל השרץ השורץ וכו׳ דמשמע בכל מקום שהוא שורץ פי׳ ראוי לשרוץ ואפי׳ על המים (ש״מ) [מטמא]. וכתיב השרץ השורץ על הארץ דמשמע דוקא על הארץ מטמא: הא כיצד. ודאי נגע בכל מקום טמא אבל ספק נגע על המים טהור: כתיב אך מעיין וכור מקוה מים יהיה טהור דמשמע הנוגע בשרץ שעל פני מי מעין וכור ומקוה טהור: וכתיב בתריה הנוגע בהם יטמא דמשמע בכל מקום: כל הניטלין והנגררין. אם נטל שרץ בידו או גררו בארץ אצל טהרות ס׳ נגע ס׳ לא נגע ספקן טמא דלא חשיבה טומאה צפה כיון שהוא ביד האדם: והנזרקין. אם זרקן באויר אצל טהרות אע״פ שבא מכח האדם חשוב טומאה צפה: חוץ מכזית מן המת. שזרקו ס׳ האהיל על הטהרות טמאים דטהרות טומאה צפה מקרא דכתיב בשרץ גמרי׳ הלכך לא מטהרי׳ אלא בטומאת מגע דשייכא בשרץ: והמאהיל ע״פ הטומאה כגון שזרק טהרות ס׳ האהיל על המת דבכה״ג בס׳ מגע טהור בין שהטומאה צפה [ב] דהכי איתא בתוס׳ דטהרות כשם שטהרו ס׳ טומא׳ צפה וכו׳ כך טהרו וכו׳ טהרה צפה וכו׳ כיצד עריבה שהיתה טמאה טומאת מת וכבר

הגהות הגר״א

[א] גמ׳ הניטלין. נ״ב בתוספפתא (ספ״ג דטהרות) הגירסא המצוי (וכ״ה ברמב״ם): [ב] שם מת. ל״ל שרץ (וכ״ה ברמב״ם. דס״ל דאפה אינה אלא לענין שרץ בלבד כפשטות הגמ׳ דלא כרש״י ותוס׳): [ג] שם מיתה. ל״ל מיא (וכ״ה בתוס׳): [ד] שם מת ע״ג שרץ. ל״ל שרץ ע״ג מת (וכ״ה ברמב״ם וכנ״ל): [ה] שם (ותומ׳) מז״מ (וכן ליתא בדפו״י): [ו] שם (ואת״ל שרץ ע״ג שרץ כיון דמיספקי מהדדי כמאן דמנחא בכלי דמי) תא״מ (ובגאמת הבעיא שאח״ז לא תליא כלל בא״ל ואת״ל דגרים האת״ל להיפך ע״ש): [ז] שם (ומי חטאת לפין ע״ג המים) תא״מ (דמיותר הוא וכמו אלא הזכיר בהבעיות שמקודם):